

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה

מחודדים

בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה
גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע
יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט
ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל
נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

שבת קודש פרשת מקץ - כ"ח כסלו תשע"ה

דף ע"ז ע"א

המקור להיתר עמונית ומואבית: לרבי יהודה - דכתיב 'עמוני ומואבי ודרשינן ולא עמונית ומואבית, לרבי שמעון - דכתיב 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים' דרכו של איש לקדם ולא דרכה של אישה (אפילו לקדם לנקבות - שכל כבודה בת מלך פנימה, כדכתיב 'איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל').

'פתחת למוסרי' - אמר דוד לפני הקב"ה: רבש"ע, שני מוסרות שהיו עלי פתחתם, רות המואבית ונעמה העמונית.

'רבות עשית אתה ה' אלוקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו' - שהיה רחבעם (בן נעמה העמונית) בן בנו של דוד יושב בחיקו, אמר לו: עלי ועליך חשב ה' לטובה כשהתיר את הנקבות.

'אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי' - אמר דוד: אני אמרתי בשעה שנמשחתי עתה באתי לגדולה, ולא ידעתי שמימי אברהם נכתבה עלי במגילת ספר, דכתיב 'ואת שתי בנותיך הנמצאות, ומרומוז על דוד שנאמר לגביו 'מצאתי דוד עבדי'.

עמוני ועמונית שנתגיירו וילדו בת שהורתה ולידתה בקדושה - דינה ככל בת גר, שלפי רבי יהודה בת גר זכר כבת חלל ופסולה לכהונה, ולפי רבי יוסי כשרה, שאע"פ שאין אביה כשר לקהל מ"מ אין בו צד עבירה, ואינו דומה לכהן גדול באלמנה שביאתו בעבירה, ולא לחלל שיצירתו בעבירה.

דף ע"ז ע"ב

גר עמוני או מצרי שני שנשא בת ישראל ונולדה להם בת - לריש לקיש פסולה לכהונה, דיליף מכהן גדול באלמנה שבתו פסולה לכהונה משום שביאתו בעבירה, וכן דרש רבי זכאי מדכתיב 'כי אם בתולה מעמיו יקח אשה' להביא גיורת מכנה - שאביה ואמה מעם אחד, לאפוקי עמוני שנשא בת ישראל. ולרבי יוחנן כשרה, שדרש 'מעמיו' - אפילו מקצת עמיו, שבתולה הבאה משני

דבר המערכת

פרסומי ניסא

כתב הרמב"ם (פ"ג מהל' חנוכה): 'ומדליקין בהן הנרות... להראות ולגלות הנס', האור הבוקע מהנרות מראה לנו דברים הטמונים מאתנו ואינם ידועים לנו, חנוכה הוא זמן של מציאת אבידה שחפשנו - מציאת פך השמן, זמן של 'ואלו חייב להכריז' - פרסומי ניסא.

במור וקציעה (סי' תרע"ב) כתב שהברכות שמברכים על נרות חנוכה הם חלק מעצם הפרסום, הברכות מגלות ומכריזות ומפרסמות המציאה ואור הגנוז שבפך השמן.

'אשר קדשנו במצותיו וצונו...'

'ואת יהודה שלח לפניו, אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו, ומנין למדו, מן הקב"ה, שנאמר וירא אלוקים את האור כי טוב, ואח"כ ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך... אמר רשב"י, אמר הקב"ה לישראל, היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאלו לי כבדתי, ואם בזית אותן כאלו לכבודי בזית' (מדברי מדרש תנחומא ויגש), דברים נפלאים בכוחה של מצוה - כח המצוה ומי הוא בתוכו, וכוחו של המצווה - המשלח, היסוד הראשון בעשיית המצוות לדעת שאנו מצווים ומה אנו מצווים וממי אנו מצווים, ואיזה כח יש בציווי ובמצווה המקיים את שליחותו - אשר קדשנו במצותיו, ודבק לבנו במצותיך.

בנס הנרות נתגלה לנו כוחה של מצוה, ושכח המצוה בה ובמצווה, לא היה טבע בשמן להדליק אלא ללילה אחד, ודלק ח' נרות בכוחות אל טבעיים, אין מברכים על נר חנוכה עד שיאותו לאורו - להכיר הכח הטמון בו - וירא אלוקים את האור כי טוב.

וזהו המכוון בהמשך המדרש - ואת יהודה שלח לפניו להורות, להקים בית תלמוד בארץ מצרים - איזה כח היה ליהודה להקים ישיבה בתוך מ"ט שערי טומאה, 'אין לך אדם שכבד את המצוות ועשה את התורה כיעקב, שנאמר ויעקב איש תם ישב אוהלים' (מדרש שם), כח המשלח בשליח - כח התורה של יעקב אבינו היה טמון בשליחותו של יהודה, ומה היה כח התורה של יעקב אבינו - איש תם יושב אוהלים, שלמד תורה בבחינת תורת ה' תמימה - עם כח המצווה, 'שאין לך מי שכיבד התורה כיעקב אבינו' - 'היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי, לקיים הציווי של לימוד התורה בבחינת ושנג-תם, כפי הידיעה שאנו מצווים בושננתם - שיהיו מחודדים בפיך, וכפי לימוד התורה בדרך ושננתם כך מתקדשים במצותיו ומתדבקים בו.

'שעשה נסים לאבותינו... בזמן הזה'

נס הנרות מגלה לנו את הכוחות האל טבעיים שיש בנו - שלוחו כמותו! הם אמרו אין לכם חלק באלוקי ישראל ואין לכם חלק בתורתו - להשכיחם תורתך, וכי שייך לקיים מצוות שיהיו מחודדים בפיך שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו? ואנחנו כנגדם משיבים - כן! יש לנו חלק בתורתו, וכי כוחותינו מוגבלים? והלא אנחנו שלוחי - שלוחו כמותו! אם אנו מצווים בודאי יש לנו הכוחות לקיים שליחותינו, ועל זאת אנו מתחננים - ותן חלקינו בתורתך.

'מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס, ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה לאכול אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק, עכ"ל הרמב"ם.

מצות נר חנוכה מגלה חביבות המצוות כמה הן חביבין אצל הקב"ה, ומה כוחן, כי כח המצוה והמצווה הם כוחות רוחניים, ולכן נס הנרות מגלה ומכריז לנו את כוחותינו להוסיף בעבודת ה' כי אין כוחותינו מוגבלים, ולכן דווקא במצות נר חנוכה גם מי שאין לו וחושב שהוא אינו מסוגל חייב לקיימם, כי הנס מגלה שכולנו מסוגלים.

...שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה

עממין - אביה עמוני או מצרי שני ואמה בת ישראל - כשרה. וי"א שדרש 'מעמו' - בתולה הבאה משני עממין כנ"ל - שאביה ואמה משני עממין, ואביה מעם שיש בו שני עממין והיינו עמוני, שזכרים שבהם אסורים ונקבות מותרות. ומכשיר גם כשאביה מצרי שני, דיליף ממה הצד דעמוני שבא על בת ישראל (שביאתו בעבירה) ומצרי שני שנשא מצרית שניה (שגם נקבות אסורות), שהצד השווה שבהן שאינו ברוב הקהל ובתו כשרה.

מצרי ואדומי אסורים עד ג' דורות, לחכמים גם נקבות, לרבי שמעון נקבות מותרות מיד, ק"ו מעמוני ומואבי שאסורים עד עולם ונקבות שלהן מותרות מיד, כל שכן מצרי ואדומי שאין איסורם אלא עד ג' דורות, לחכמים - עריות (שאין יצירתם בעבירה) וחלל מחייבי עשה (שאינו בו כרת) יוכיחו שגם נקבות אסורות, לרבי שמעון - אין חלל מחייבי עשה, ואין להוכיח מחלל דחייבי לאוין לאדומי ומצרי שהם חייבי עשה.

'בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבוא להם בקהל ה' - לרבי שמעון 'בנים' כתיב בנים אסורים אבל בנות כשרות, לרבי יהודה 'אשר יולדו' - הכתוב תלאן בלידה (כל הנולדים אפילו נקבה, או שתלה הכתוב מנין הדורות אם הוא שני או שלישי באם שיולדת אותם, הרי שגם האם שהיא נקבה אסורה).

יום ראשון פרשת ויגש - כ"ט כסלו תשע"ה

דף ע"ח ע"א

לרבי יהודה האוסר גם נקבות מצרי ואדומי עד דור שלישי נמצא שיש אפשרות לקיים הפסוק 'דור שלישי יבא להם בקהל ה' ע"י שישא מצרית כמותו, אבל אילו היה סובר שנקבות מצרי ואדומי מותרות מיד לא היה מצרי ואדומי זכר יכול להטהר, שהרי אסור אפילו בגיורת שסובר קהל גרים איקרי קהל. ואין לפרש דקרא איירי באופן דאי עבר ונשא שאין דרך התורה להורות היתר בדבר שנעשה ע"י עבירה. (ובממזר בא ללמד איסור, ובעבר והחזיר גרושתו משנשאת לימד היתר ב'תועבה היא' - היא תועבה ואין בניה תועבין, שעיקר ההוראה באה לאיסור מחזיר גרושתו).

'בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה', לא נכתב 'בן שלישי' בלי דורות - דס"ד דגר מצרי שנולדו לו ג' בנים הבן הראשון והשני יאסרו והשלישי מותר, ולא כתב 'דור שלישי' בלי 'בנים' - דס"ד דור שלישי לעומדים על הר סיני, ומשם והלאה מותר אפילו מצרי ראשון.

'להם' האמור שתי פעמים: להם - מנה מהם, שגר מצרי הוא דור הראשון ובן בנו מותר, להם - מצרי שנשא ישראלית וישראל שנשא מצרית הלך אחר פסולם, והולד פסול עד דור שלישי.

'אשר יולדו' - משמע שמתחילים למנות ג' הדורות מבניהם, אך אינו כן שהרי למדנו מ'להם' שמתחילין למנות ג' הדורות מהם, אלא ללמד על מצרית מעוברת שנתגיירה שאין נחשבים היא ועוברת לאחד אלא הולד נחשב לדור שני.

איצטריך למכתב 'להם' במצרי ואדומי שהלך אחר פסולם, ואצטריך למכתב 'לא יבא לו' בממזר ללמד זאת - דשאני מצרי שבא מטיפה פסולה, ושאני ממזר שאין ראוי לבא בקהל לעולם.

מצרי שני שנשא מצרית ראשונה או להיפך - נחלקו בדעת רבי יוחנן אם הולכים אחר האב (ובשני שנשא ראשונה הולד שלישי), או אחר אמו דכתיב 'אשר יולדו' הכתוב תלאו בלידה.

יכולים ממזרים להטהר - שנושא הממזר שפחה והולד עבד, שגזירת הכתוב שולד שפחה כשפחה שנאמר 'האשה וילדיה תהיה לאדוניה', שחרר הבן נמצא בן חורין וכשר.

לרבי יוחנן עובר לאו ירך אמו, ולכן סובר שהמפריש חטאת מעוברת וילדה הרי זה כמפריש שתי חטאות לאחריות, ואם רצה מתכפר בולדה, ואין דינה כולד חטאת שדינה למות.

נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אינו צריך טבילה, אפילו לסובר שעובר לאו ירך אמו, שטבילתה הועילה גם לו, ואין בזה משום חציצה כיון שכך דרך גידולו.

דף ע"ח ע"ב

באומות הלך אחר הזכר - כגון אחד מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן, מותר לקנותו לעבד ואינו בכלל 'לא תחיה כל נשמה', וכנעני שבא על אחת מן האומות והוליד בן דינו כנעני ואי אתה רשאי לקנותו לעבד.

נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם, עמוני שנשא מצרית וילדו, זכר - אסור לעולם כדין עמוני, נקבה - מותרת רק אחר ג' דורות כדין מצרית.

ממזרים ונתינים אסורים איסור עולם, דילפינן 'עד דור עשירי' האמור בממזר מ'גם דור עשירי... עד עולם' האמור בעמוני ומואבי, לתנא דידן: אחד זכרים ואחד נקבות, דדון מינה - מה שם עד עולם אף כאן עד עולם, ואוקי באתרא - אף ששם איסורם רק בזכרים איסור ממזר הוא גם בנקבות שהאיסור הוא משום מום זר. למ"ד דון מינה ומינה: נקבות מותרות אחר י' דורות, דדון מינה - דאסורין אף אחר דור עשירי, ומינה - מה התם נקבות מותרות אף כאן נקבות מותרות מדור עשירי ואילך.

ממזר ידוע חי, שאינו ידוע כלל אינו חי - כדי שלא ישא כשרה, ידוע ואינו ידוע - חי עד ג' דורות, שעד אז משתכח. רב אמי הכריז על אחד משכונתו שהוא ממזר, ובכה הלה, אמר לו: חיים נתתי לך.

נתינים היינו גבעונים שדוד גזר עליהם שלא יבואו בקהל.

'ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר שנה', שנה ראשונה אמר להם: שמא עבודה זרה יש בכם, דכתיב 'ועבדתם אלוהים אחרים... ועצר את השמים', בדקו ולא מצאו. שנה שניה אמר להם: שמא עוברי עבירה יש בכם, דכתיב 'וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך', בדקו ולא מצאו. שלישית אמר להם: שמא פוסקי צדקה ברבים יש בכם ואין נותנין, דכתיב 'נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר', בדקו ולא מצאו, אמר אין הדבר תלוי אלא בי, שאל באורים ותומים, 'ויאמר ה' אל שאול' - שלא נספד כהלכה, 'ואל בית הדמים' - שהרג שאול נוב עיר הכהנים שהיו מספקין מים ומזון לגבעונים וכאילו הרגן.

הקב"ה תבע כבודו של שאול שלא נספד כהלכה, ומאידיך תבע על פורענות שאול שהמית עיר הכהנים - שבמקום שדנין האדם שם מזכירים פועל צדקותיו.

יום שני פרשת ויגש - ל' כסלו תשע"ה

דף ע"ט ע"א

אחת הסיבות לעצירת גשמים בימי דוד - שלא נספד שאול כהלכה, אמר דוד כיון שכבר עברו י"ב חדשים (שעברו קרוב לל' שנה) שוב אין דרך כבוד לספדו.

דוד גזר על הגבעונים שלא יבואו בקהל ה', מפני שלא רצו להתפייס אלא ע"י שינתנו להם ז' נפשות מבית שאול ויתלום, אמר דוד ג' סימנים יש באומה ישראלית רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, וכיון שהם אינם מרחמים אינם ראויים להדבק בהם.

העבירו בני שאול לפני אורים ותומים, כל שהארון קלטו - למיתה, ומפיבושת בן שאול ביקש עליו דוד רחמים ולא קלטו.

הגם דכתיב 'לא ימותו אבות על בנים' הרגו בני שאול - מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפהרסיא, שמא יאמרו האומות אין ראוי להדבק באומה זו שהרי פשוט ידיהם בגרים ליטול מזונותיהם ולא עשו בהם נקמה.

הגם דכתיב 'ולא תלין נבלתו על העץ', היו בני שאול תלויים על העץ עד ימות הגשמים - מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים ברבים, ומחמת כן נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף גרים.

משה גזר על חוטבי עצים שהיו בזמנו, ויהושע גזר בזמן שבית המקדש קיים, שנתנם עבדים לעדה ולמזבח ה', דוד הוסיף לגזור עליהם אף בזמן שאין בהמ"ק קיים.

דף ע"ט ע"ב

בימי רבי בקשו להתיר נתינים, אמר להם רבי: חלק העדה אפשר להתיר ע"י הפקר ב"ד אבל לא חלק מזבח, ולר' חייא בר אבא חלק מזבח מותר בזמן שאין בית המקדש קיים, ורק חלק העדה אסור לעולם עד שיתירוהו.

רבי יהושע שמע שיש סריס שלא חולץ ולא חולצין לאשתו - דכתיב 'לא ימחה שמו' פרט לסריס ששמו מחוי, ויש סריס שחולץ וחולצין לאשתו, רבי עקיבא פירש שסריס חמה (ממע"א) חולץ וחולצין לאשתו - שהיתה לו שעת הכושר, וסריס אדם (שנסתרס אחר שנוולד) לא, וכן העיד רבי יהושע בן בתירא שעשו כן בירושלים. ורבי אליעזר פירש להיפך, שסריס אדם אינו חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה, אבל סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו כיון שיש לו רפואה.

איילונות אינה חולצת ואינה מתייבמת (שנאמר 'אשר תלד' פרט לזו שאינה יולדת).

סריס הפטור מחליצה שחלץ ליבמתו - לא פסלה מן הכהונה, בעלה - פסלה משום זונה, שביאת זנות היא שאסורה לו משום אשת אח שלא במקום מצוה. וכן איילונות לא נפסלה לכהונה בחליצה - שאינה חליצה, ובביאה נפסלה משום זונה.

סריס אדם חולץ לרבי עקיבא הגם שמחייבי לאוין הוא ולדעת רבי עקיבא הרי הם כחייבי כריתות ולא בני חליצה ויבום נינהו: לרב אמי - מיירי ביבמה גיורת המותרת בפצוע דכא. לרבה - שנפלה לפניו בעודו כשר ואח"כ נפצע. לרב יוסף - אין לתרץ כרבה כיון ששנה רבן גמליאל שגם אם בשעת נפילה היתה ראויה ליבום כל שנאסרה אח"כ נדחתה, אלא מתניתין כתנא דבי רבי עקיבא שרק חייבי לאוין דשאר הוי ממזר ודינם כחייבי כריתות, אבל פצוע דכא אינו כחייבי כריתות וחייב בחליצה.

סריס אדם חולץ לרבי עקיבא הגם שאינו בר הקמת שם עתה - שאם לא כן אין לך אשה שכשרה ליבום, שלא נעשה בעלה סריס חמה שעה אחת קודם מיתתו ע"י יסורי מיתה המתשישים כוחו, אלא בודאי די בכך שהיתה לו שעת הכושר ומעיקרא בעל הקמת שם הוא. ולרבי אליעזר - אין די בכך שהיתה לו שעת הכושר, וסתם אשה כשרה שאין נעשה בעלה סריס מחמת יסורי מיתה אלא תש כוחו מחמת כן.

יום שלישי פרשת ויגש - א' טבת תשע"ה

דף פ' ע"א

סריס חמה הוא שלא ראה שעה אחת בכשרותו, וניכר בכך שכשמטיל מים אינו עושה כפיפה, ואם היה כן בתחילה וגם כעת לא חיישינן שמא הבריא בינתיים והיתה לו שעת הכושר (ודינו כסריס אדם), כיון דסריס חמה מחמת חולי כל הגוף הוא, ורק בחולי אבר אחד חיישינן כן, ולכן במומי עין הבכור צריך בדיקה ג' פעמים בתוך שמונים יום תחילה אמצע וסוף.

סריס ואיילונות לענין חיוב יבום (לשיטת ר"ע שסריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו), וכן לענין גדלותן לחיוב עונשים - לבית הלל היינו שלא הביאו שערות עד כ' שנה ונולדו בהם סימני סריס, לבית שמאי - עד י"ח שנה, לרבי אליעזר - זכר כב"ה ובנקבה כב"ש, מפני שהאשה ממחרת להביא סימנים לפני האיש.

סריס שאכל חלב משנת י"ג ואילך ואיילונות משנת י"ב עד שהגיע זמן גדלותן (כנ"ל) - לרב נעשה סריס למפרע (בת י"ב ובן י"ג) אע"פ שהביא ב' שערות אח"כ, לשמואל קטן היה באותו שעה.

אין הסריס נידון כבן סורה ומורה - לפי שאין לו חתימת זקן התחתון, ואין איילונות נידונות כנערה המאורסה - שמקטנותה יצאתה לבגר.

איילונות לרבי מאיר אין לה קנס - שסובר שאין קנס אלא לנערה, שמקטנות יוצאת לבגרות, ולחכמים יש לה קנס, שסוברים שגם קטנה יש לה קנס.

אמר רבי אבהו: זכר שיש בו סימני סריס ונקבה שיש בה סימני איילונות - אין מחזיקים אותם לגדולים עד שיהיו בני עשרים, שאם הביאו שערות קודם לכן - נעשו גדולים, ועד אז הרי הם קטנים, ואם לא הביאו עד בני כ' - הרי הם גדולים למפרע זכר מבן י"ג ונקבה מבן י"ב. וכן הנוולד לח' חדשים - אע"פ שיש בו סימנים שגמרו שעריו וצפרניו אין מחזיקים אותו בבר קיימא עד שיהא בן כ' שנים.

דף פ' ע"ב

הנוולד לח' חדשים - אינו חי, והרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת, אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני סכנת שניהם, ולרבי אם יש בו סימנים שגמרו שעריו וציפורניו תולים שהוא בן ז' ונשתהה עד ח' (ואעפ"כ לא מחזיקין ליה בבר קיימא עד שיהא בן כ' שנה, כנ"ל בעמוד א'), ולרשב"ג כל שחי ל' יום תולים שהוא בן ז' שנתשהה עד ח'.

אשה ששהה בעלה למדינת הים עד י"ב חודש - הולד כשר, דאמרינן דהולד אישתהי עד י"ב חודש.

סריס חמה היינו שלא הביא שערות עד בן עשרים, וסימניו: אין לו זקן, שעריו לקוי, בשרו מחליק, ו"א כל שאין מימיו מעלה רתיחות, וי"א כל המטיל מים ואין עושה כפיפה, וי"א כל ששכבת זרעו צלולה כמים, וי"א כל שאין מימי רגליו מסריחין כששוהין בכלי, וי"א כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל, וי"א כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה.

איילונות היינו שלא הביאה ב' שערות עד בת עשרים, וסימניה: אין לה דדים, תשמיש קשה לה, וי"א שאין לה שיפולי מעיים כנשים, וי"א כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין אשה לאיש.

סריס שאין לו כל הסימנים: אם הביא ב' שערות בזקן - לכו"ע אינו סריס עד שיהיו לו כל הסימנים, אם לא הביא - לרב הונא אינו סריס עד שיהיו כולן, לרבי יוחנן די בסימן אחד.

יום רביעי פרשת ויגש - ב' טבת תשע"ה

דף פ"א ע"א

לרב המנונא שומרת יבם שזינתה פסולה ליבמה, כמו אשת איש שזינתה שאסורה לבעלה, וכן אסורה לכהונה משום זונה.

תנא דמתניתין דתני שאיילונות שנתייבמה נפסלה לכהונה, ומשמע דבלאו הכי כשרה לכהונה - דלא כרבי יהודה הסובר שכל איילונות פסולה לכהונה.

סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה - אע"פ שאינו מוליד, ולא דייקנן קרא ויליד ביתו הם יאכלו שרק הראוי להוליד מאכיל.

אנדרווגינוס כהן שנשא בת ישראל - לרבי יוחנן בדעת רבי יוסי ורבי שמעון זכר מעליא הוא, ומאכילה אף תרומה דאורייתא, לריש לקיש בדעתם - ספק איש ספק אשה, ומאכילה רק בתרומה דרבנן בזמן הזה, אבל בזמן שבית המקדש קיים אינו מאכילה אפילו תרומה דרבנן דגזרין אטו חזה ושוק דאורייתא.

תרומה בזמן הזה - לריש לקיש מדרבנן, מדתניא עיגול של תרומה שנתערב במאה עיגולי חולין בטל, ואם תרומה דאורייתא כיון דדבר חשוב הוא ודרכו לימנות אינו בטל, לרבי יוחנן תרומה בזמן הזה דאורייתא, ואין ראייה מעיגול שנתבטל שרק 'את שדרכו לימנות' (שמייוחד למנין) אינו בטל, דהרי תניא חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאות חתיכות טהורות בטלה, שאע"פ שרגילים למנות החתיכות הואיל ואינן מיוחדים למנין בטלים במאה.

דף פ"א ע"ב

חבילי תלתן של כלאי הכרם - ידלקו, שכלאים דינם בשריפה. נתערבו באחרות - לרבי מאיר כולן ידלקו, כיון שדרכו למנות אינו בטל, לרבי יוחנן משום שמייוחדים למנין ואין נמכרים כלל באומד ('את שדרכו לימנות'). לריש לקיש אפילו אם רק לפרקים נמכרים במנין ('כל שדרכו לימנות'). לחכמים - יעלו באחד ומאתים, חוץ משה מנינים החשובים מאוד (בחלקם שייך כלאים ובחלקם ערלה) - אגוזי פרך, רמוני בדן, חביות סתומות, חלפי תרדין, קולחי כרוב, דלעת יונית. לרבי עקיבא - אף ככרות של בעה"ב.

חתיכה של חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות חטאות טהורות, וכן פרוסת לחם הפנים טמאה שנתערבה במאה פרוסות טהורות - לת"ק תעלה, לרבי יוחנן - משום שאינו דבר שבמנין שלפעמים נמכרת באומד, לריש לקיש מיירי בנימוחה. לרבי יהודה לא תעלה, דמין במינו לא בטיל.

חתיכה של חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות חולין טהורות, וכן פרוסת לחם הפנים טהורה שנתערבה במאה פרוסות חולין טהורות - לדברי הכל לא תעלה.

יום חמישי פרשת ויגש - ג' טבת תשע"ה

דף פ"ב ע"א

לריש לקיש דכל שדרכו לימנות אינו בטל, ומוקי רישא דברייתא דקתני 'חתיכה של חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות טהורות תעלה' דמיירי בנימוחה, הא דחילק התנא בין זה לנפלה לתוך חולין, ולא חילק בין נימוחה לאינו נימוחה - דעדיף ליה לאשמועינן דין נפלו טהורות בטהורות שלא תעלה אף ששתיהן טהורות וגם נימוחה.

טעם סיפא דברייתא שקדשים טהורים שנפלו לתוך חולין טהורים לא יעלו - לרבי יוחנן משום שאפשר למוכרן לכהן בהפסד מועט לא מבטלינן חתיכה שלימה הואיל ודרכה להמנות, ולריש לקיש דמיירי בנימוחה אעפ"כ אינו בטל, לרב שישא בריה דרב אידי - משום דמיירי בטומאה דאורייתא, ומין במינו אינו בטל, וברישא דתעלה היינו משום דמיירי בטומאת משקין דרבנן. לרבה - רישא דתעלה בטומאת בשר קדשים שהן בלאו, וסיפא דלא תעלה בקדשים לזר דאיסור כרת הוא, והקשו על רבה שבעצמו אמר שאין הבדל בין איסור כרת לאיסור לאו.

דבר שיש לו מותרין אפילו באלף לא בטיל, והיינו דבר שיש לו היתר לאחר זמן, אבל קדשים שנתערבו בחולין אינן בכלל זה, משום שלכהן מותר גם כעת ולזר לעולם אסור.

שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - מותרים, שתולים שהתרומה נפלה לתרומה וחולין לחולין, לריש לקיש - רק אם החולין רבו על התרומה, שגם

בתרומה דרבנן לא תלינן בלא רוב, לרבי יוחנן - תרומה דרבנן תלינן גם בלא רוב (וע"ע בסמוך בדעת רבי יוחנן).

דף פ"ב ע"ב

תרומה בזמן הזה - לרבי יוסי מדאורייתא, דכתיב 'אשר ירשו אבותיך וירשתה' - ב' ירושות, אחת בימי יהושע והשניה בימי עזרא, שבטלה קדושת הארץ כשגלו בראשונה, אך ירושה שניה לא בטלה. לחכמים - חיובה מדרבנן.

רבי יוחנן הסובר שאין צריך רוב בחולין כנגד התרומה, לתירוץ ראשון היינו משום שסובר שא"צ רוב בתערובות, וגם במחצה על מחצה בטל, ולכן בנתן סאה של משקים הפסולים למקוה לתוך מ' סאה מי גשמים, ונטל סאה, אפילו עשה כן עד כ' סאה המקוה כשרה, ולא בעינן רוב מי גשמים שמים שאובין פסולים רק מדרבנן. ולתירוץ שני - לעולם בעינן רוב לביטול איסור דרבנן, ולכן במקוה לא תהא כשרה רק עד י"ט סאין, שנשאר רוב מי גשמים, ורק בתרומה שנפלה לתוך סאה שלפניה התיר אף בלא רוב משום שתולים שנפלה תרומה לתוך תרומה וחולין לתוך חולין.

שינוי במשנה שאנדרווגינוס נושא אבל לא נישא, לרבי יוחנן - שזכר גמור הוא, ונושא לכתחילה, ואם נישא אפילו בדיעבד לאו כלום היא, לריש לקיש - ספק זכר הוא, ולכתחילה אינו נושא, ו'נושא' דקתני היינו שאם עבר ונשא חוששים לקידושו.

שינוי במשנה שאנדרווגינוס לרבי אליעזר חייבין עליו סקילה כזכר, לרבי יוחנן - גם לת"ק חייבין עליו סקילה שודאי זכר הוא, אלא שת"ק מחייב משני מקומות, ולרבי אלעזר רק כזכר (ועיין לקמן פ"ג):

יום שישי פרשת ויגש - ד' טבת תשע"ה

דף פ"ג ע"א

בברייתא תני שדעת רבי יוסי שאנדרווגינוס הוא בריה בפני עצמה, ולא הכריעו בו חכמים אם זכר או נקבה, ודלא כדתני במתניתין שדעת רבי יוסי ורבי שמעון שדינו כזכר, לרב - מכך שבברייתא לא הוזכר רבי שמעון בן זוגו של רבי יוסי יש ללמוד שחזר בו רבי יוסי ממה דסבר במתניתין. לשמואל - אין ברייתא יכולה לעקור דברי משנה.

הלכה כרבי יוסי, לשמואל ולבי רב משמיה דרב - כרבי יוסי דמתניתין (דלא כדלעיל בדעת רב שרבי יוסי חזר בו בברייתא).

אין נוטעין, מבריכין, מרכיבין ערב שביעית אלא כדי שיקלוט קודם תוספת שביעית, ובדיעבד יעקור, לת"ק היינו ל' יום (קודם ל' יום דתוספת שביעית, וכן שאר השיטות להלן). לרבי יהודה ג' ימים, לרבי יוסי ורבי שמעון ב' שבתות, לבי רב משמיה דרב הלכה כרבי יוסי, לשמואל הלכה כרבי יהודה.

מעוברת הרואה מחמת צער ולדה ביי"א יום שבין נדה לנדה - אינה נעשית זבה, לרבי מאיר - אפילו מ' או נ' יום קודם הלידה, לרב יהודה - רק בחודש התשיעי, לרבי יוסי ורבי שמעון - ב' שבתות קודם הלידה. לשמואל - הלכה כרבי יוסי, והסתפקו בדעת רב.

המסכך גפנו ע"ג תבואתו של חבירו - לרבי מאיר נאסרה התבואה וחייב לשלם, לרבי יוסי ורבי שמעון אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכן פסק שמואל, ונחלקו בדעת רב כמי פסק, ורב הונא שאמר פסקי רב לעיל אמר שרב פסק כרבי מאיר.

דף פ"ג ע"ב

לרבי יהודה טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ - מפני

שהוא כסריס, ואם ילדה אשתו בוודאי שאין הולד ממנו אלא זינתה.

לרבי יוסי בר יהודה טומטום לא יחלוץ במקום שיש שאר אחים - שמא יקרע וימצא נקבה, ואפילו ימצא זכר שמא סריס חמה הוא, אבל במקום שאין אחים יחלוץ, ולרבי יהודה גם בזה לא יחלוץ שאפילו ימצא זכר ודאי סריס הוא. וכמו כן נחלקו כשיש עוד אחים וחלץ הטומטום - לרבי יהודה אין חליצתו חליצה ומותר לאחים לייבמה, ולרבי יוסי אסורים לייבמה מספק.

אנדרוגינוס חייבין על בעילתו סקילה, לרבי סימאי משתי מקומות, דכתיב 'ואת זכר לא תשכב משכבי אשה' והיינו זכר שיש בו שתי משכבות, לרבי אליעזר חייב רק בזכרות שלו, שדורש הפסוק שאע"פ שיש בו ב' משכבות החיוב הוא רק 'את זכר'.

איסור זכר - לרבי סימאי נלמד מ'את זכר' כל זכרים במשמע, לרבי אליעזר ש'את זכר' בא למעט נקבות של אנדרוגינוס ילפינן זאת מ'אשה' (מ'ואת'. הגהות הב"ח).

ביאה שלא כדרכה באשה דהוי ביאה ילפינן מ'משכבי אשה'.

אע"פ שאמר רבי אליעזר דאנדרוגינוס זכר גמור, לא לכל דבר הוא כן, שהרי סובר שאי אפשר לקדש בהמת אנדרוגינוס בקדושת קרבן, משום שכל מקום שנאמר 'זכר' ו'נקבה' אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהן.

עוף נרבע, מוקצה לתקרובת עבודה זרה, נעבד, אתנן, ומחיר כלב, טומטום ואנדרוגינוס, שהקדישו לקרבן ומלקו - מטמאים בגדים אם בלען, כדין נבלת עוף טהור, שאין ראוי להקרבה ומליקתו נבילה. לרבי אליעזר - עוף טומטום ואנדרוגינוס כשר לקרבן, כיון שלא נאמר לגביו זכר ונקבה.

לרבי אליעזר, כלאים, טרפה, יוצא דופן, טומטום ואנדרוגינוס לא חלה עליהם קדושת קרבן, ואף אם המיר קודש עליהן לא חלה עליהם קדושה, ואם הקדישם בקדושת קרבן והמיר חולין בהם - אינן עושין תמורה.

הדרן עלך פרק הערל

שבת קודש פרשת ויגש - ה' טבת תשע"ה

דף פ"ד ע"א

פרק תשיעי - יש מותרות

יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן: כהן הדיוט שקידש אלמנה ויש לו אח כהן גדול, חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר, ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן: כהן גדול שקידש אלמנה ויש לו אח כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל.

אסורות לאלו ולאילו: כהן גדול שנשא אלמנה ויש לו אח כהן גדול או כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר.

שניות לבעל ולא ליבם - אסורה לבעל ומותרת ליבם, ליבם ולא לבעל - אסורה ליבם ומותרת לבעל, שניה לזה ולזה - אסורה לשניהם.

נשים האסורות לבעליהן מדרבנן קנסום רבנן ואין להן כתובה, ואינן גובות פירות שאכל הבעל מנכסי מלוג, ואין להן מזונות אפילו אם הלך למדינת הים ולוותה אין בעלה חייב לשלם, ואין לה בלאות הבגדים שהכניסה לו, והולד

כשר, וכופין אותו להוציא.

אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולממזר - יש להן כתובה ושאר זכויות.

דף פ"ד ע"ב

אף למ"ד נישואין הראשונים של האח שמת מפילין אותה ליבום, אם היא אסורה כעת ליבם אסורה להתייבם לו אף שבשעת נישואין ראשונים היתה מותרת לו.

מצרי שני שנשא שתי מצריות, אחת ראשונה ואחת שניה, והיו לו בנים מראשונה (למ"ד בנה הוא שני) ומשניה (שבנה שלישי), אם בן הראשונה נשא שני כמותו ובן השניה נשא שלישי כמותו - מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, ואם להפך - אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן, אם נשאו גיורות - מותרות לאלו ולאילו, נשא השני איילונית ישראלית - אסורה לשניהם.

פצוע דכא שנשא ישראלית - אסורה לבעלה ומותרת ליבם, כשר שנשא ויש לו אח פצוע דכא - מותרת לבעלה ואסורה ליבם, פצוע דכא שנשא ישראלית ויש לו אח פצוע דכא - אסורה לזה ולזה, נשא גיורת - מותרת לזה ולזה.

הא דלא קתני במשנה האופן של מצרי שני שנשא שתי מצריות - דתנא ושייר גם האופן דפצוע דכא.

לא הוזהרו כהנות להנשא לפסולי כהונה.

יתור 'לא יקחו' (בפסוק 'אשה זונה וחללה לא יקחו, ואשה גרושה מאישה לא יקחו') נדרש שכשם שהכהן מוזהר שלא ליקח זונה וחללה כך היא מוזהרת שלא תשאנו, ונצרך הלימוד אף דכתיב 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם' - השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, דס"ד דהיינו רק לאו השוה בכל, או דס"ד דגמרינן מאיסור טומאה שהנשים נתמעטו דכתיב 'בני אהרן' ודרשינן ולא בנות אהרן.

יום ראשון פרשת ויחי - ו' טבת תשע"ה

דף פ"ה ע"א

שניה לבעל ואינה שניה ליבם - אין לה כתובה אפילו מיבם.

אלמנה לכהן גדול וכן גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - אין לה מזונות בעודה תחת בעלה שבעמוד והוצא קאי, ואפילו הלך למדינת הים ולוותה ואכלה אינו חייב - דלמא תתעכב גביה, לא גירשה ומת - יש לה מזונות.

אלמנה לכהן גדול וכן גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - יש לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות, והיא פסולה וולדה פסול, וכופין אותו להוציא. שניות - אין לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות, והיא כשירה וולדה כשר, וכופין אותו להוציא.

דף פ"ה ע"ב

הטעם שאלמנה לכהן גדול יש לה כתובה ושניות אין להן - לרבי שמעון בן אלעזר משום שהוא פסול לעבודה והיא פסולה משום חללה, וא"צ לקנסה דממילא שבקא ליה כיון שהם פוסלים אחד את השני יש קטטה ביניהם, אבל שניות ששניהם כשרים צריכים לקנסה כדי שלא תתעכב אצלו. לרבי - שדברי תורה א"צ חיזוק ודברי סופרים צריכים חיזוק. דבר אחר - באיסור תורה קנסו אותו שהוא מרגילה, ו"א שזהו סברת רשב"א, ו"א שרבי אמרו, שהגם שחלוצה לכהן איסור דרבנן קנסו אותו משום שהוא פוסלה לתרומה מדרבנן והוא מרגילה.

נפק"מ בין רשב"א לרבי: א. ממזרת ונתינה לישראל, אסור מדאורייתא אך היא מרגילתו שאינה נעשית יותר פסולה מחמתו, וטורחת להעלות זרעה, שיכולים להטהר ע"י

שישאו שפחה וישחרר הולד. ב. לרבי אליעזר שהולד ממזר ואינה מרגילתו משום דיקניטה תמיד שפוסלת זרעו, נפק"מ במחזיר גרושתו, שאסור מדאורייתא והיא מרגילתו שאינה מפסידה כלום. ג. לרבי עקיבא שיש ממזר מחייבי לאוין ואינה מרגילה אותו, נפק"מ בבעולה לכהן גדול שאין הולד נעשה חלל מאיסור עשה. ד. למ"ד יש חלל גם מאיסור עשה נפק"מ בספק סוטה שאסורה מדאורייתא ואינה מפסידה. ה. למ"ד שאם בא עליה בעלה עשאה זונה, נפק"מ בסוטה ודאי שבין כך פסולה ואין בניה ממזרים.

בת ישראל מאורסת לכהן, מעוברת מכהן, שומרת יבם לכהן, וכן בת כהן לישראל - לא תאכל בתרומה. בת ישראל ללוי ובת לוי לישראל - לא תאכל במעשר (שסובר התנא שזר אסור במעשר). בת כהן ללוי ובת לוי לכהן - לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר. שהעובר והיבם והאירוסין פוסלין ולא מאכילין.

יום שני פרשת ויחי - ז' טבת תשע"ה

דף פ"ו ע"א

זר באכילת מעשר ראשון: לרבי מאיר - אסור, שנאמר 'כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה' כתרומה שאסורה לזרים, אך אינו חייב מיתה כשאכלו במזיד, שנאמר בתרומה 'ומתו בו' - ולא במעשר, ואינו חייב חומש כשאכלו בשוגג, שנאמר בתרומה 'וחמישיתו יוסף עליו' - ולא על מעשר. לחכמים - מותר הזר באכילתו, ו'אשר ירימו לה' תרומה' בא ללמד חיוב מיתה על טבל שהופרש ממנו תרומה ולא מעשר ראשון, וטבל שלא הופרש ממנו מעשר שני ועני נלמד מדכתיב 'לא תוכל לאכול בשעריך' והיינו מעשר עני כדכתיב 'ואכלו בשעריך ושבעו' והיינו מעשר עני.

סיפא דמתניתין שבת לוי מאורסת לכהן וכן בת כהן ללוי אינה אוכלת במעשר, הגם שאינה זרה - לרב ששת היינו שאינה נותנת לשלוחה לתרום תרומת מעשר משל הארוס, דהוי כתרומה שלא מדעת, אבל נשואה נותנת רשות דכתיב 'ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם', שלא בא הכתוב להתירה באכילת מעשר שק"ו הוא מהיתר אשת כהן בתרומה, אלא מלמד שנותנת רשות לתרום. למר בריה דרבנא - היינו שאין חולקים לה מעשר בבית הגרנות, לא מיבעיא למ"ד שאין חולקים תרומה לאשה משום יחוד, אלא אפילו למ"ד שאין חולקין לאשת כהן שמא יגרשנה בעלה וימשיכו ליתן לה - גזרו גם בבית כהן ולוי משום גרושה בת ישראל, בין בארוסה בין בנשואה.

דף פ"ו ע"ב

מעשר ראשון לרבי עקיבא ורבי מאיר ניתן רק ללוי ולא לכהן, דכתיב 'ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם', והגם דמצינו בכ"ד מקומות שכהנים נקראו לויים כאן כתיב 'ואכלתם אותו בכל מקום' - מי שיכול לאוכלו בכל מקום, יצא כהן שאין יכול לאוכלו בבית הקברות, לרבי אליעזר בן עזריה ניתן אף לכהנים שגם הם נקראים לויים והפסוק 'ואכלתם אותו בכל מקום' בא ללמד שאין צריך לאוכלו לפני מחומת ירושלים.

הלויים לא עלו בימי עזרא, ולכן קנסום שלא יתנו להם מעשר ראשון, ונחלקו רבי יונתן וסביא אם תקנו שיתנוהו לעניים, או לכהנים כדי שיהא להם בימי טומאתם שהם אז כעניים.

רבי עקיבא החזיר פתח גינה לבית הקברות כדי שלא יקח רבי אלעזר בן עזריה מעשר ממנה, הגם שהיה אחר תקנת עזרא שיתנו מעשר לכהנים, משום שסבר שלא תקנו אלא לכהנים עניים, ורבי אלעזר בן עזריה לא היה עני (והוא עצמו סבר שמעיקר הדין ניתן גם לכהנים, כנ"ל).

בתחילה לא היו מעמידים שוטרין אלא מן הלויים, ואחר שלא עלו בימי עזרא אין מעמידין אלא מישראל.

יום שלישי פרשת ויחי - ה' טבת תשע"ה

דף פ"ז ע"א

בת ישראל שנשאת לכהן תאכל בתרומה, מת ויש לה ממנו ולד - תאכל, נשאת ללוי - תאכל במעשר ולא בתרומה, מת ויש לה ממנו ולד - לא תאכל במעשר, נשאת לישראל - לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, מת בנה מישראל - תאכל במעשר מכח בנה מלוי, מת בנה מלוי - תאכל בתרומה מכח בנה מכהן, מת בנה מכהן - לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל בתרומה ובמעשר, מת ויש לה ממנו ולד - לא תאכל, נשאת ללוי - תאכל במעשר, מת ויש לה ממנו ולד - תאכל במעשר, נשאת לכהן - תאכל בתרומה, מת ויש לה ממנו ולד - תאכל, מת בנה מכהן - לא תאכל בתרומה, מת בנה מלוי - לא תאכל במעשר, מת בנה מישראל - חוזרת לבית אביה לאכול תרומה, דכתיב 'ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה'.

בת ישראל חוזרת לאכול אחר מיתת בעלה ישראל או לוי מחמת בנה מכהן - מיתור קרא 'ובת כהן'.

בת כהן שנתאלמנה מבעלה ישראל חוזרת לאכול בתרומת אביה ולא בחזה ושוק, והמקור: א. דכתיב 'היא בתרומת הקדשים לא תאכל' - במורם מן הקדשים לא תאכל אף אחר חזרתה. ב. 'מלחם אביה תאכל' ולא כל לחם. ג. 'מלחם אביה' - הקנוי לאביה, פרט לחזה ושוק שמשולחן גבוה זוכה (ששיירי קדשים הרי הן כמשאת מאת פני ה' שהן שיירי שולחנו). ד. דכתיב 'ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו אתה ובניך ובנותיך אתך' - בזמן שאתך.

בת ישראל שנתאלמנה מבעלה ישראל החוזרת לאכול תרומה מחמת בנה כהן חוזרת גם לחזה ושוק - שרק בת כהן החוזרת לבית אביה נתמעטה מכך.

'ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה' - מיותר לדרוש שכל שיצאה שעה אחת מרשות האב שוב אינו מיפר, וכגון מסר האב לשלוחי הבעל, או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, ונתאלמנה או נתגרשה בדרך.

'ושבה אל בית אביה כנעוריה' - אל בית אביה' למעט שומרת יבם שאינה חוזרת לביתו שאגודה ביבם, 'כנעוריה' - בזמן שהיא ריקנית, למעט מעוברת.

בעינן קרא למעט שבת כהן מעוברת אינה חוזרת לתרומת בית אביה, שאין ללמדה מק"ו מה במקום שולד מבעלה הראשון אינו פוטרה והיינו ביבום כשמת בעלה השני בלא ולד, ואעפ"כ אם היא מעוברת ממנו א"צ יבום, תרומה שולד שיש לבת כהן מבעלה הראשון פוסלה מתרומת בית אביה הגם שמת בעלה השני, כ"ש שכשהיא מעוברת ממנו שהיא פסולה - שיש לפרוך שביבום מתים כחיים, שאם מת בעלה ואח"כ מת בנו הרי הוא כחי ואינה חוזרת להתייבם, משא"כ לענין בת כהן שנשאת לישראל ומת ואח"כ מת בנה שאין מתים כחיים אלא חוזרת לתרומת בית אביה.

איצטריך קרא 'וזרע אין לה' כשיש לה בן מזר ו'כנעוריה' כשמעוברת מזר, שאין ללמוד בן ממעוברת - שמתחילה הייתה ריקה ועכשיו היא מלאה, ואין ללמוד מעוברת מבן - שמתחילה גוף אחד ועכשיו שנים.

ביבום מתים כחיים, שאם מת הבעל ואח"כ מת בנו הרי הוא כחי ואינה חוזרת ליבום (ולא אמרינן ק"ו, מה לענין תרומה שעשו ולד שיש לה מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מתרומת אביה ואעפ"כ לא עשו מתים כחיים שאם

מת הולד חוזרת לתרומת בית אביה, ק"ו ביבום) - דכתיב 'דרכיה דרכי נועם', ואם תצטרך חליצה כשימות בנה תתגנה על בעלה.

בתרומה אין מתים כחיים, אלא אם מת הולד חוזרת לתרומת אביה (ולא אמרינן מה יבום שלא עשו ולד שיש לה מבעלה הראשון כולד שיש לה מן השני לפוטרה מיבום ואעפ"כ עשו מתים כחיים, תרומה שעשו ולד שיש לה מן הראשון כולד שיש לה מהשני לפוסלה מתרומה ק"ו שנעשה מתים כחיים כשמת ולדה לפוסלה מתרומת אביה) - דכתיב 'וזרע אין לה', והרי אין לה.

ולד שיש לה מבעלה הראשון אינו פוטרה מיבום מחמת בעל השני שמת בלא בנים (ולא אמרינן ק"ו מתרומה שלא עשה מתים כחיים ועשו ולד ראשון כולד שני, יבום שעשו מתים כחיים ודאי ולד ראשון כולד שני) - דכתיב 'ובן אין לו', והרי אין לו.

ולד שיש לה מבעלה הראשון מעכבה מלאכול מתרומת בית אביה (ולא אמרינן ק"ו מיבמה שעשה מתים כחיים לפוטרה מיבום, לא עשה ולד שיש לה מבעלה הראשון כולד שיש לה מהשני לפוטרה מיבום, תרומה שלא עשה מתים כחיים אינו דין שלא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני כדי לאכול תרומה) - דכתיב שרק אם 'וזרע אין לה' חוזרת, וזו יש לה.

הדרן עלך פרק ואלו מותרין

פרק עשירי - האשה רבה

האשה שהלך בעלה למדינת הים ובא עד אחד שמת בעלה - ב"ד מתירין אותה להינשא, שהקילו בה משום עיגון, דהיא גופא דייקא ומינסבא כדלהלן בגמרא.

בא בעלה:

תצא מזה ומזה, וצריכה גט מזה ומזה, והולד מהשני ממזר מדאורייתא, ואם החזירה ראשון והוליד ולד - לת"ק ממזר מדרבנן, לרבי שמעון כשר.

כתובה - לת"ק אין לה מזה ומזה, לרבי יוסי כתובתה על נכסי בעלה הראשון.

פירות ומזונות ובלאות - אין לה לא מזה ולא מזה (אפילו לותה ואכלה), ואם נטלה מזה ומזה תחזיר, ואינם מטמאין לה.

אם מתה - זה וזה אין מטמאים לה אם הוא כהן.

מציאתה ומעשה ידה והפרת נדריה - לת"ק שניהם אינם זכאים בה, לרבי אלעזר הראשון זוכה בה.

הייתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה, בת לוי מן המעשר, בת כהן מן התרומה.

אין יורשי זה וזה יורשים כתובתה (יבואר בגמרא צ"א).

מתו - לת"ק אחיו של זה ושל זה חולצין ולא מייבמין, לרבי שמעון ביאתה או חליצתה של אח הראשון פוטרת צרתה.

באו שני עדים והעידו שמת בעלה, ונשאת מעצמה שהרי לא הייתה צריכה היתר ב"ד, ובא בעלה - מותרת לחזור לו, שאנוסה היא, וחייבת בקרבן.

נשאת עפ"י בית דין ע"י עד אחד - פטורה מן הקרבן, שיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור, זינתה חייבת בקרבן שלא התיירוה אלא להנשא.

'או הודע אליו חטאתו' - ולא שיודיעוהו אחרים, ולכן עד אחד אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור, שתק חייב ששתיקה כהודאה.

אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי - לרבי מאיר חייב, שאם שנים מחייבים אותו מיתה חמורה ק"ו

קרבן הקל, לחכמים פטור, שיכול לומר מזיד הייתי, ולכן נאמן גם לומר לא אכלתי.

יום רביעי פרשת ויחי - ט' טבת תשע"ה

דף פ"ח ע"א

חתיכה ספק חלב ספק שומן - נאמן עד אחד האומר ברי לי שהוא שומן, אך בדבר שבערוה שהוחזק איסור אשת איש אינו נאמן להתיר.

כל דבר שבידו לתקנו אע"פ שהוחזק האיסור נאמן, לכן נאמן לומר שהופרשו תרו"מ מטבל, בין שלו, בין של חבירו למ"ד תורם משלו על של חבירו א"צ דעת בעלים, וכן נאמן על הקדש קדושת דמים שנפדה כיון שבידו לפדותו, וכן בהקדש קדושת הגוף שהוא הקדיש שבידו להשאל עליו, וכן בקונמות אם יש מעילה בקונמות וחל על קונם קדושת דמים משום שבידו לפדותו, ואם אין מעילה בקונמות ואיסור בעלמא הוא כיון שבידו להשאל עליו.

עד אחד נאמן שמת בעלה הגם דאתחזק איסורא דאשת איש - דמשום עיגונא הקילו בה רבנן, ונתנו עליה חומרות דמתניתין בסופה כדי להקל עליה בתחילה, ומשום כך יש לסמוך שתבדוק היטב כדי שלא תתקלקל בסוף.

שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת, וכן שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה - הרי זו לא תנשא, ואם נשאת לא תצא, ואפילו כשנשאת אחר שבאו עדים אם נשאת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי, לרב מנחם ברבי יוסי אם נשאת אחר שבאו עדים תצא.

שנים אומרים מת, ובא אחד שאין מכירים שהוא בעלה אך שנים מעידיים שהוא בעלה (שהיו עמו כל הזמן, כמו שכתוב 'ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו' מפני שיצא בלי חתימת זקן ובא בחתימת זקן) - אם כבר נשאת לא תצא, ואם נשאת (לאחד מעדיה ואומרת ברי לי) אחר שבא בעלה תלוי בפלוגתת חכמים ורבי מנחם בר יוסי אם תצא או לא, וב' לשונות בדעת רב כדעת מי פסק.

'וקדשתו' אפילו בעל כרחו, שכהן שלא רצה להתקדש מן הטומאה ומנשים פסולות לכהן קדשהו בעל כרחו, ובודאי א"צ קרא באיסור מפורסם ואפילו בספק איסור דתרי ותרי, אלא קמ"ל שאפילו נשאת לאחד מעדיה ואומרת ברי תצא, וכדעת רבי מנחם ב"ר יוסי, או שחכמים מודים באיסור כהונה, או שבאיסור כהונה מזהירים ב"ד לטרוח אחר עדים להכחיש את הראשונים המתירים אותה כדי לקדש את הכהן שלא ישאנה, אבל משנשאת לא תצא.

נשאת על פי עד אחד ובא אחד ששני עדים כשרים מעידיים שהוא בעלה - תצא אפילו אם היא מכחשת ואומרת שאינה בעלה, ואם רק עד אחד מעיד שהוא בעלה לא תצא אפילו אם אינה מכחשת אותו רק שותקת, שכל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי הוא כשנים, ואין דבריו של עד האומר לא מת במקום שנים.

נשאת על פי עד אחד פסול, ובאו שני עדים פסולים המעידיים שהוא בעלה - אם היא שותקת תצא, שכל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות, ואם היא מכחשתם לא תצא שכל אדם נאמן על עצמו באיסורים בדבר הברור לו אא"כ יש כנגדו עדות כשרה.

נשאת על פי עד אחד כשר, ובאו שני עדים פסולים שהוא בעלה - אם היא מכחשתם לא תצא שנאמנת על עצמה כל שאין עדות כשרה כנגדה, ואם שותקת - ב' לשונות בדעת שמואל, אם תצא משום שהלך אחר רוב דעות, או לא תצא שכנגד עד כשר אין הולכים אחר רוב פסולים.

נשאת עפ"י עד אחד ובא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מהראשון מעיקר הדין, ומן השני - גזירה שמא יאמרו

דף צ' ע"א

רב חסדא הסובר שהתורם מן הטמא על הטהור אין התרומה חלה כלל אע"פ שמן התורה הוי תרומה - סובר שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה, ורבה חולק עליו.

אכל תרומה טמאה - משלם אפילו חולין טמאים, אכל תרומה טהורה - משלם חולין טהורים, דכתיב 'ונתן לכהן את הקודש' דבר הראוי להיות קודש. שילם חולין טמאים - לסומכוס בשם רבי מאיר, בשוגג תשלומיו תשלומין, במזיד הגם דמדאורייתא תשלומיו תשלומין קנסו אותו חכמים שצריך לחזור ולשלם חולין טהורין (ותשלומים ראשונים - לרב חסדא חוזרים אליו, לרבה גם הם ניתנים לכהן), אך לא קנסו שוגג אטו מזיד, לחכמים בין בשוגג ובין במזיד תשלומיו תשלומין וצריך לחזור ולשלם חולין טהורין, שקנסו שוגג אטו מזיד.

דם שנטמא זרקו - בשוגג הורצה, במזיד לא הורצה להתיר בשר באכילה, נהי דהבעלים נתכפרו שהציץ מרצה על דם בשר וחלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור, מ"מ מדרבנן אסור לאכול הקרבן, ואע"פ שעוקרים אכילת בשר קדשים שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים - יש ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה.

דף צ' ע"ב

יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, כגון בערל (גר שנתגייר ערב פסח אין שוחטין עליו הפסח מדרבנן). בהזאה (בשבת שבות היא ומבטלת מהבאת קרבן פסח), אזמל (שדוחים מילה שלא להוציאו באיסור דרבנן), סדין פשתן בציצית (שפטרו רבנן מציצית גזירה משום כלאים דכסות לילה), כבשי עצרת (ששחטן שלא לשמן בשבת מדרבנן לא יזרוק דמן), שופר ולולב (שאסורים בשבת מדרבנן).

'אליו תשמעו' - שומעין לנביא אמת אפילו כשאומר לעבור על אחת מכל המצוות שבתורה לפי שעה, כגון אליהו בהר הכרמל, והיינו גם למ"ד אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה דלמיגדר מילתא יש להם כח.

בעל ששלח גט לאשתו מדאורייתא יכול לבטלו כל זמן שלא הגיע הגט לידה, התקין רשב"ג שאינו יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו, והיינו גם למ"ד אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה, דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה, בין אם קידש בכסף שעשו המעות מתנה בעלמא להאשה, בין קידש בביאה שעשו ביאתו זנות.

בית דין מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג לתורה, וכהוא דרכב על סוס בשבת שאיסור שבות הוא, וסקלוהו כמחלל שבת גמור, מפני שהיתה השעה צריכה לכך, והיינו גם למ"ד אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה דמיגדר מילתא שאני.

נשאת עפ"י עד אחד, ובא בעלה, ומתה, אין בעלה הכהן מטמא לה, שבפסוק אחד נאמר 'כי אם לשארו' - שמטמא לאשתו, ובפסוק אחר נאמר 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו' - שמטמא לאשתו כשרה ולא לאשתו פסולה.

אין בעל הראשון זכאי במציאתה - שמציאת אשה לבעלה כדי שלא תהא ביניהם איבה, והכא אדרבה תהא איבה ויוציאה. ולא במעשה ידיה - שתקנו חכמים מעשה ידיה לבעלה משום שנותן לה מזונות והכא כיון דאין לה מזונות אין מעשה ידיה שלו. ואין בעלה מיפר נדריה - דהא דמיפר נדרי נפש שלה משום שלא תתגנה על בעלה והכא אדרבה תתגנה ותתגנה.

גירש הראשון ונשא השני, ונמצאת אשת איש יוצאת בלא גט, אבל נתקדשה לשני א"צ גט מן השני ולא חיישינן שיאמרו שאשת איש יוצאה בלא גט שיתלו דקידושי השני היו קידושי טעות, אבל נשאת דעבדא איסורא לא תלינן לקולא דקנסוה רבנן.

דף פ"ט ע"א

נשאת עפ"י עד אחד ובא בעלה תצא, ואין לה כתובה פירות ומזונות ובלאות אפילו מן הראשון - שחכמים תקנו כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, וכאן אדרבה תהא קלה בעיניו להוציאה, ותנאי כתובה ככתובה.

אין תורמים מן הטמא על הטהור משום הפסד כהן, ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה, דמדאורייתא הוי תרומה, במזיד לא עשה ולא כלום דקנסוהו רבנן, לרב חסדא - אפילו החלק שתרם הוא טבל, שם נאמר שהוא תרומה יפשע ולא יחזור ויתרום. לרב נתן בר אושעיא - מה שתרום הוי תרומה, ולא עשה ולא כלום לתקן השיריים.

התורם קישות ונמצאת מרה, אבטיח ונמצאת סרוח - תרומה ויחזור ויתרום, שהוא שוגג קרוב למזיד שהיה לו לטעמו (ע"י שיפריש משהו מיניה וביה כדי שיוכל לטעום, תוס').

התורם מן הגדל בעציץ שאינו נקוב על הגדל בעציץ נקוב - תרומתו תרומה ויחזור ויתרום, הגם שבתורם מן הטמא על הטהור במזיד אמר רב חסדא שלא עשה כלום - שנקוב ואינו נקוב ב' כלים הם, וכשאומרים לו לחזור ולתרום מכלי השני אין חוששים שלא ישמע, משא"כ טהור וטמא ששניהם גדלו בסוג כלי אחד חוששים שאם אומרים לו תן זו לכהן וחזור והפרש אחרת אינו שומע לך ונותן הטמאה לכהן ואינו חוזר ומפריש.

דף פ"ט ע"ב

תרם מן הגדל בעציץ נקוב על הגדל בעציץ שאינו נקוב - תרומתו תרומה, אך עדיין טבל הוא מדאורייתא כיון שהפריש מן החיוב על הפטור, ולכן לא יאכלו הכהן עד שיפריש עליו תרומה ומעשר ממקום אחר. אבל התורם מן הרעה על היפה או מן הטמא על הטהור - מותר לכהן מיד (רעה לאכילה וטמא להדלקה) שמדאורייתא תרומתו תרומה, דכתיב 'ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו', משמע הא לא תרימו מן המובחר הוי קדוש ולכן יש בזה נשיאות חטא.

אשה שנשאת עפ"י עד אחד שמת בעלה, ובא בעלה וחזרה אליו - הולד ממנו ממזר מדרבנן לאוסרו בבת ישראל, אבל אסור בממזרת.

הפקר בית דין הפקר - ונלמד מהכתוב 'וכל אשר לא יבא לשלושת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו', או מהכתוב 'אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל' - מה ענין ראשים אצל אבות, מה אבות מנחילין בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין את העם כל מה שירצו.

נשואי קטנה שאין לה אב מדרבנן הן, ואם מתה יורשה, ואע"ג דמדאורייתא קרובי האב יורשין אותה, שהפקר ב"ד הפקר. ומאימתי יורשה: לבית הלל משתכנס לחופה, שאפילו גדולה ארוסה אינו יורשה, לבית שמאי לכשתגיע לפרקה בשנים ושער ותכנס לחופה, לרבי אלעזר משתגדיל ותבעל.

כהן שנשא קטנה בנישואים דרבנן ומתה - בעלה מטמא לה, שהיא כמת מצוה כיון שהוא יורשה אין קרוביה מטפלים בה.

קטנה שנשאת לכהן בקידושין דרבנן אוכלת בתרומה דרבנן.